

Docentenhandleiding

Arnhem is een van de belangrijkste knooppunten in het Nederlandse spoorwegennet. Het aantal reizigers en het aantal treinen blijft de komende jaren flink groeien.

Station Arnhem is nu niet op deze groei berekend. Treinen kunnen maar beperkt tegelijk binnenkomen en vertrekken en moeten vaak op elkaar wachten. Daardoor ontstaan veel vertragingen, die direct gevolgen hebben voor de punctualiteit in de rest van het land. Bovendien was het oude station krap en onoverzichtelijk.

De projecten Sporen in Arnhem en OV-Terminal Arnhem zorgen ervoor dat het stationsgebied klaar is voor de toekomst. Door de capaciteitsuitbreiding nemen betrouwbaarheid en beschikbaarheid op dit belangrijke knooppunt toe, waardoor er meer treinen tegelijk kunnen komen en gaan. De OV-Terminal is ruim, overzichtelijk en modern. Hier komen alle vervoersvormen samen onder één dak. Gezamenlijk maken deze projecten Arnhem beter bereikbaar en geven ze een positieve impuls aan het regionale treinverkeer in en rondom Arnhem.

Voorlopig blijft het in de omgeving van dit spoor in aanbouw echter opletten. Bewoners kunnen te maken krijgen met en overlast hebben van bouwverkeer en bouwterreinen. Vooral voor kinderen vraagt dat alertheid. Voor hen, leerlingen uit de midden- en bovenbouw, is dit lespakket dan ook bedoeld. ProRail wil dat kinderen zich bewust worden van de veranderde omgeving en de risico's die daarin schuilen en wil hen aanwijzingen geven om daar op een veilige manier mee om te gaan. Daarbij richten we ons op twee onderwerpen: vrachtverkeer en bouwterreinen. Het pakket bestaat uit meerdere onderdelen die u ook los van elkaar kunt inzetten en in kunt richten naar het niveau van de leerling.

Inhoud van dit lespakket:

- Posters 'Een bouwplaats is geen speelplaats'
- Kleurplaten 'Een bouwplaats is geen speelplaats'
- Lesvellen 'Zorg dat je gezien wordt' voor midden- en bovenbouw
- Posters 'Gevaren in de bouw'

Opdracht: Reizen met de trein

(ca. 15/30 min.)

Ter voorbereiding op de verkeersles, kunt u met de kinderen, misschien in verband met een thema uit de aardrijkskundeles, praten over de sporen in en rond Arnhem. Ter voorbereiding op deze opdracht kunt u ook kijken op www.prorail.nl/sporeninarnhem. Hier staat veel achtergrondinformatie en recente informatie over het project.

- Reizen ze wel eens met de trein?
- Waar zijn ze naar toe geweest? Moesten ze overstappen?
- Hoelang duurde die reis met de auto? En hoelang per trein?
- Wat voor soorten treinen kennen ze?
- Hebben ze al iets gemerkt van bouwactiviteiten rondom het station of bij hun in de wijk?

Opdracht: De vuistregels: zorg dat je gezien wordt.

(ca. 1 uur)

Dit onderdeel leent zich voor de verkeersles, zowel in de middenbouw als in de bovenbouw. Deze lessen passen in het kader van verkeerseducatie. Ze sluiten met name aan op kerndoel 28 van het domein gezond en redzaam gedrag: *De leerlingen kunnen op een veilige manier aan het verkeer deelnemen, als voetganger, fietser en als zelfstandig gebruiker van openbaar vervoer.*

Het lesmateriaal is met goedkeuring ontleend aan het project 'Veilig op Weg. Zorg dat je gezien wordt!' van Transport en Logistiek Nederland in samenwerking met Veilig Verkeer Nederland.

Begin met een inleiding op het onderwerp. Vraag leerlingen of ze op weg naar school vrachtauto's zijn tegengekomen. Haak zo mogelijk in op de actualiteit: Is er discussie over verkeersveiligheid met betrekking tot vrachtauto's?

Stel vragen:

- Wat is een vrachtauto?
- Welke grote voertuigen kennen de leerlingen nog meer? (Bus, bestelwagen, tractor met aanhanger.)
- Komen de leerlingen wel eens zulke auto's tegen op weg naar school?
- Wanneer kunnen er gevaarlijke situaties ontstaan met vrachtverkeer? (Als je vlak voor, achter of naast de vrachtauto bent; als de vrachtauto achteruit gaat rijden.)
- Wat kun je als fietser/voetganger doen? Hoe moet je je gedragen?
- Maak eventueel gebruik van speelgoedvrachtauto's en poppetjes om de gevaren te verduidelijken.
- Bespreek met de kinderen de vier vuistregels (zie het lesvel).

Laat de kinderen zelfstandig werken met het lesblad middenbouw of bovenbouw. Bespreek na afloop de antwoorden.

Lesvel Middenbouw

Vraag 1: Sanne en Simon steken samen de straat over. De vrachtautochauffeur ziet Sanne niet en Simon wel. Hoe komt dat?

Antwoord: B) Sanne loopt veel te dicht voor de vrachtauto langs.

Vraag 2: Hoe kan Sanne zorgen dat de chauffeur haar wel ziet?

Antwoord: B) Sanne moet minstens drie meter afstand houden van de vrachtauto.

Vraag 3: Simon blijft rechts en ruim achter de bus. Een bus heeft veel ramen. Waarom is het toch verstandig ook bij een bus rechts en ruim erachter te blijven?

Antwoord: C) Een bus is een groot voertuig. Misschien ziet de buschauffeur jou niet.

Vraag 4: Waarom neemt een vrachtautochauffeur altijd een grote bocht?

Antwoord: A) Omdat een vrachtauto veel ruimte nodig heeft om een bocht te maken.

Vraag 5: Waarom heeft een vrachtauto minimaal vier spiegels? (Een linkerbuitenspiegel, een dodehoekspiegel, een rechterbuitenspiegel en een trottoirspiegel.)

Antwoord: C) Omdat de chauffeur zo goed mogelijk het andere verkeer wil kunnen zien.

Vraag 6: De vrachtauto moet de bocht om. Kleur het rondje in waar Sanne en Simon moeten gaan staan.

Antwoord: Het rondje vóór de stopstreep, het middelste rondje dus.

Vraag 7: Sanne en Simon fietsen samen naar school. Onderweg moeten ze stoppen voor een verkeerslicht. Er staat ook een vrachtauto. Waar kunnen ze het best gaan staan?

Antwoord: C) omdat de vrachtwagen je daar in zijn spiegel kan zien.

Vraag 8: 'Veilig op Weg' gaat om één ding: ZORG DAT JE GEZIEN WORDT IN HET VERKEER. Leg uit waarom het belangrijk is dat jouw fiets goed zichtbaar is. Denk hierbij aan vuistregel 4. Wat kun je zelf doen om beter zichtbaar te zijn?

Antwoord: Achterlicht, koplamp, reflectoren (ook op je jas).

Lesvel Bovenbouw

Vraag 1: Sanne en Simon steken samen de straat over. Waarom ziet de chauffeur Sanne niet?

Antwoord: B) Sanne loopt veel te dicht voor de vrachtauto langs.

Vraag 2: Hoe kan Sanne zorgen dat de chauffeur haar wel ziet?

Antwoord: B) Sanne moet minstens drie meter afstand houden van de vrachtauto.

Vraag 3: Simon blijft rechts en ruim achter de bus. Een bus heeft veel ramen. Waarom is het toch verstandig ook bij een bus rechts en ruim erachter te blijven?

Antwoord: Een bus is een groot voertuig. De ramen zitten hoog en een buschauffeur moet dus ook zijn spiegels gebruiken. Misschien ziet de buschauffeur een medeweggebruiker niet.

Vraag 4: De vrachtauto heeft groen licht. Simon is voorbij het rode licht gereden, maar toch nog gestopt. Wat doet Simon nog meer verkeerd?

Antwoord: Simon heeft het rode licht waarschijnlijk wel gezien, maar is achter (na) de stopstreep gestopt. Het gebeurt vaak dat kinderen 'alvast' iets verder doorrijden. Een riskante plaats om te wachten dus.

Vraag 5: De vrachtauto moet de bocht om. Kleur het rondje in waar Sanne en Simon moeten gaan staan.

Antwoord: Het rondje vóór de stopstreep, het middelste rondje dus.

Vraag 6: Hoeveel spiegels heeft een vrachtauto?

Antwoord: C) Minimaal vier spiegels: een linkerbuitenspiegel, een dodehoekspiegel, een rechterbuitenspiegel en een trottoirspiegel.

Vraag 7: Sanne en Simon fietsen samen naar school. Onderweg moeten ze stoppen voor een verkeerslicht. Er staat ook een vrachtauto. Waar moeten ze volgens jou gaan staan? Waarom?

Antwoord: 1) Bij C, omdat de chauffeur je dan goed kan zien. 2) Rechts en ruim achter de vrachtauto blijven, want de vrachtauto heeft veel ruimte nodig.

Vraag 8: 'Veilig op Weg' gaat om één ding: ZORG DAT JE GEZIEN WORDT IN HET VERKEER. Leg uit waarom het belangrijk is dat jouw fiets goed zichtbaar is. Denk hierbij aan vuistregel 4. Welke onderdelen moet jouw fiets hebben, zodat je goed zichtbaar bent?

Antwoord: Achterlicht, koplamp, reflectoren (ook op je jas).

Op www.veilig-op-weg.nl kunt u nog meer opdrachten vinden die passen bij dit onderwerp.

Vrachtwagen op school

De projectorganisatie Sporen in Arnhem van ProRail vindt het belangrijk dat de kinderen kunnen ervaren hoe groot een vrachtwagen is, en hoe moeilijk het is voor de chauffeur om alles goed te zien. Daarom biedt het project u de mogelijkheid om eventueel een vrachtwagen met chauffeur langs te laten komen. U wordt hierover gebeld. Mochten de aangeboden data niet uitkomen, dan kunt u een excursie overwegen naar een locatie waar vrachtauto's staan.

Opdracht: Een bouwplaats is geen speelplaats

(ca. 15/30 min)

In de lesmap vindt u enkele posters, met situaties op een bouwterrein die risico's voor kinderen op kunnen leveren als ze hier zonder toezicht zouden komen. U zult begrijpen dat de hekken rond het terrein worden afgesloten als er geen bouwactiviteiten plaatsvinden. Maar mochten kinderen hun nieuwsgierigheid niet kunnen bedwingen en tijdens of na bouwtijd toch op zo'n terrein komen, dan lopen ze gevaar. Als u de situaties met de leerlingen opspoot en de risico's bespreekt, kunnen ze deze situaties in het echt beter herkennen en daardoor ook voorkomen. Een bouwplaats is tenslotte geen speelplaats!

De volgende situaties zijn op de posters te vinden:

1. **Kinderen klimmen over de afgesloten hekken.** De hekken van een bouwterrein zijn niet voor niets afgesloten. Achter het hek kun je gevaar lopen. Klim er daarom niet over heen. Kom er alleen als je er iets te zoeken hebt (misschien op een open dag), en dan nog moet je met allemaal situaties rekening houden.
2. **Kinderen rennen onder een hijskraan door.** Let altijd op waar je loopt. Met een hijskraan wordt iets opgetild en weer neergezet. Zorg dat je daar niet door geraakt wordt, of er onder komt.
3. **Kinderen klimmen op een hijskraan.** Een hijskraan is één van de machines die je op een bouwterrein kunt aantreffen. Dit zijn grote apparaten, die zeker niet als klimrek bedoeld zijn. Je kunt er vanaf vallen, of ze kunnen bewegingen maken waar je niet op bedacht bent.
4. **Kinderen leggen iets op het bestaande spoor.** Blijf altijd op veilige afstand van het spoor, dus als er hekken zijn achter de hekken. Leg zeker geen stenen of andere dingen op het spoor. Als er een trein overheen rijdt vliegen die spullen alle kanten op, en daar kun jij of iemand anders gewond door raken.
5. **Kinderen dragen geen bouwhelm.** Mag je bijvoorbeeld op een open dag op de bouwplaats komen kijken, draag dan altijd een helm. Dat is verplicht, omdat je dan beschermd bent als er iets naar beneden valt.
6. **Kinderen fietsen achter een vrachtwagen die achteruit rijdt.** Een vrachtwagenchauffeur zit hoog, en kan niet alles zien wat er achter zijn auto is. Let daarom op het waarschuwingspiepje: gaat dan af, dan rijdt de auto achteruit. Als het stopt, kun je er achterlangs fietsen. Maar zorg er wel altijd voor dat je gezien wordt.
7. **Een kind zit in de 'dode hoek' van een vrachtwagenchauffeur.** Een vrachtwagenchauffeur die de hoek omrijdt, kan niet goed of er iemand naast hem zit. Zorg er daarom voor dat je gezien wordt.
8. **Een kind glijdt van een berg bouwzand.** Pas altijd op met een berg los zand. Dit zand kan gaan glijden, waardoor je er onder bedolven kan worden en kan stikken.
9. **Een kind haalt het bord 'drijfzand' weg.** Je mag natuurlijk niets meenemen van een bouwterrein, want dat is diefstal. Dus blijf je ook van waarschuwingsborden af. Andere mensen weten anders niet dat ze ergens gevaar lopen.
10. **Een auto rijdt in de verkeerde richting uit een straat met eenrichtingsverkeer.** Ook volwassenen maken wel eens een fout in het verkeer. Deze meneer had niet van de andere kant deze straat in mogen rijden, want aan het bord aan deze kant zie je dat het een eenrichtingsverkeerstraat is.

De kleurplaten kunt u in de klas gebruiken, of mee naar huis geven.